

Føringer og prioriteringer for 2019 for ordningene

- tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket - SMIL
- drenering

Aktuelle kommunale planer som tilskuddsordningen kan sees i sammenheng med

Aktuelle planer	Gjerstad	Risør
Landbruksplan	2012	2005 – blir erstattet av kommuneplan 2019
Kommuneplan m/hensynssone landbruk	2011	2014
Prioriterte jordbruksareal RMP	2013	2013
Bystyrevedtak		Sauer på øyene – statlig sikra friluftsområder
Skjøtselsplaner	Melås og Landsverk	Frøyne
Slåttemark	Melås og Landsverk	Store- Vardøya, Ranvik, Åkvåg og Røed
Kystlynghei		Store-Vardøya og Lyngholmen
Naturtypekartlegging	2004 - 2005	2004 og 2014/2015
Kulturminneplan	Under utarbeiding	Under utarbeiding
Beiteprosjekt i regi av Agder og Telemark bondelag	2008-2010	2008-2010

Bakgrunn

Kommunen behandler søknader om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) og til drenering. Begge ordningene søkes fra 2019 via elektronisk løsning på landbruksdirektoratet sine nettsider <https://www.landbruksdirektoratet.no/no/>

Tilskudd til drenering av tidligere grøftet areal kan fremmes både av foretak som eier eller leier jordbruksareal. Det kan også gis tilskudd til eier som leier ut jordbruksareal. Eier som leier ut trenger ikke ha foretaksnummer, men kan søke via sitt personnummer.

SMIL-ordningen har to hovedmålsettinger:

- fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og
- reduere forurensing fra jordbruket.

Tilskudd kan innvilges til tiltak utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift.

Både jordbruksforetak og eiere av landbrukseiendommer kan søke om SMIL-tilskudd, dersom det foregår en produksjon på eiendommen som kan utløse produksjonstilskudd.

Søknadsordningen betinger foretaksregistrering – organisasjonsnummer.

Midlene skal brukes på tiltak som er i tråd med lokale strategier, målsettinger og retningslinjer som utarbeides på bakgrunn av dialog med næringsorganisasjonene lokalt. Landbruksforvaltningen har hatt drøftingsmøter med bondelagene i de to kommunene i mange år. Fra 2017 har vi utvidet møtet til å omfatte Vegårshei og Tvedestrand også. Dette fordi flere av våre bønder driver på tvers av disse kommunegrensene.

Landbruksdirektoratet føringer og Fylkesmannens tildeling

2018 var et spesielt år noe som førte til at tildelte midler ikke ble brukt opp. I tildelingsbrevet fra Fylkesmannen er disse midlene overført til 2019.

SMIL

Gjerstad kommune har etter dette for 2019 en ramme på kr 180 000 – kr 10 000 mindre enn i 2018. Risør kommune har til disposisjon kr 90 000 – kr 7 000 mindre enn i 2018. Fylkesmannen presiserer at kommunene skal prioritere tiltak som har god miljøeffekt og en aktivitetsfremmende forvaltning av midlene.

Landbruksdirektoratet ønsker at kommunene prioriterer utfordringer knyttet til hydrotekniske anlegg. Dette er viktig med hensyn til avrenning, klimatilpassing, ressursbevaring og matproduksjon m.m. Jordbruksavtalen legg og føringer for at hydrotekniske anlegg skal ha prioritet.

Fylkesmannen ønsker også at kommunene prioriterer saker knyttet til biologisk mangfold.

Drenering

Det er utover SMIL-ramma satt av kr 150 000 til drenering-saker i Gjerstad og kr 100 000 til drenerings-saker Risør.

Status

Risør

Det var i 2018 15 som søkte produksjonstilskudd i jordbruket (samme som de tre siste årene). Til sammen drev de 130 eiendommer i kommunen.

Gjerstad

Det var i 2017 26 stykker som søkte produksjonstilskudd i jordbruket (det samme som året før) Til samme drev de 224 eiendommer i kommunen.

I 2019 -2020 skal kommuneplanen i begge kommuner rulleres. Her blir det fokus på hensynssone landbruk samt bygge- og delegrense til dyrka mark. Flomutsatte områder vil også ha fokus.

Det skal også sees på hvordan en kan få landbruksplanen “inn i” kommuneplanens samfunnsdel fordi en ønsker å redusere antall temaplaner og for å synliggjøre landbrukets som arealkrevende næring bedre.

Ordningen med Regionalt miljøprogram er under revisjon på nasjonalt nivå. Det blir trolig fremdeles prioriterte områder i ordningen, men disse må muligens revideres også. Dialog om dette tas med næringsorganisasjonene. De områdene som er prioritert i denne ordningen stiller først i køen i SMIL-ordningen, men det er helt avhengig av bøndene og deres behov/kapasitet. I Gjerstad er alt prioritert areal klassifisert som innmarksbeite. I Risør er det ikke “nok” innmarksbeite, men vi har noen øyer som bør tas i bruk og et naturreservat som kan beites. Bystyret ønsker at de statlig sikra friluftsområdene benyttes til beite slik at de blir ryddet. Vi har hatt dyr der noen år og tildelt litt SMIL-midler for å få en grei kombibruk for folk og fe. Det er også tildelt midler over Miljødirektoratet til rydding av stier.

Vurderinger av prinsipper og prioriteringer for SMIL

SMIL-ordningen er fortsatt vid og med nedgang i fylkespotten som følge av siste jordbruksoppgjør er vi avhengig av å gjøre prioriteringer. Hvis ikke blir dette en ordning hvor en strør ut midlene og det er lite målrettet. Både landbruksforvaltningen og Bondelaget ser dette som lite gunstig. Noen tiltakstyper bør prioriteres, mens andre tiltak dermed ikke prioriteres.

1) Planleggings- og tilretteleggingstiltak - § 4

Dette er planleggingstiltak som *kan* føre frem til konkrete tiltak, gjerne på tvers av eiendomsgrenser eller i små grender. Det kan være gode argumenter for å kjøre slike prosesser hvor en del forhold er uavklart. Aktuelle tiltak kan være å utarbeide avtaler og kostnadsoverslag for dreneringsplaner eller vanningsanlegg over flere eiendommer.

For denne type tiltak prioriteres et tilskudd med inntil 50 % eller 15 000 kr. Det er en forutsetning at det er en bruker eller grunneier som søker og er drivkraften i prosjektet.

2) Kulturlandskapstiltak - § 5

Dette kan være tiltak som ivaretar biologisk mangfold, gammel kulturmark, tilrettelegging av gamle ferdselsårer, restaurering av freda eller verneverdige bygninger, ivaretagelse av kulturminner/kulturmiljøer m.m.

Biologisk mangfold

På drøftingsmøte ble det enighet om at tiltak knyttet til biologisk mangfold som også er utvalgte naturtyper tilknyttet jordbruket (slåttemark og kystlynghei) primært bør søke gjennom Miljødirektoratet sine ordninger - <https://soknadssenter.miljodirektoratet.no/>.

Gammel gjengrodd kulturmark

Rydding av gammel gjengrodd kulturmark er det flere som ønsker å gjøre. Drøftingsmøte er positiv til slike tiltak. I en god del tilfeller er dette jordbruksarealer på landbrukseiendommer hvor det ikke søkes produksjonstilskudd. Det er mange som er positive til at kulturlandskapet åpnes, også folk utenfor næringen. Arealer som ikke har vært i bruk de siste 30 årene og som i dag er klassifisert som skog eller fastmark faller utenfor SMIL-ordningen (def. nydyrking).

Rydding av gammel gjengrodd kulturmark kan innvilges på landbrukseiendommer. For søknader på leide arealer, må det legges ved leieavtale på 10 år som kan sikre oppfyllelse av driveplikten. Skjema/mal for jordleieavtale som er godkjent etter jordloven sendes ut samtidig som prioriteringene/føringene sendes til mottakere av produksjonstilskudd. Det *kan innvilges inntil 40 % tilskudd av godkjent kostnadsoverslag*.

Det aktuelle arealet må være avsatt til LNF-område i kommuneplanens arealdel eller i reguleringsplan. Dvs. at det ikke innvilges midler til søknader som gjelder arealer som er regulert til bebyggelse, industri m.m., sjøl om det ligger et gammelt jorde der.

Kantsoner til jordbruksarealer

Som det går frem av statuskapitlet overfor er det få bønder som driver mange eiendommer. I tillegg kan en gange antall eiendommer mange ganger for å få antall teiger. Dermed er det mange kantsoner som skal ryddes/tynnes/hogges. Det er ikke alltid eier selv sørger for dette. Resultatet er at skogen trekker inn på jordene og de gror til. Dette er ikke ønskelig og leietakere som ønsker å gjøre slike tiltak prioriteres. *Det kan innvilges inntil 40 % av godkjent kostnadsoverslag for slike tiltak*

Tilrettelegging av ferdselsårer og merking/skilting

Rydding på og ved ferdselsårer som går over landbrukseiendom og som har en kulturhistorisk verdi kan *innvilges inntil 40 % av godkjent kostnadsoverslag*. Skilting/merking kan inngå i kostnadsoverslaget. Stier som utelukkende er for friluftslivsformål prioriteres ikke.

Kulturminner

Tilskudd til kulturminner/kulturmiljøer som skjøtsel av hustufter, steingjerder, ryddingsrøyser, tre- og steinbruer, kylla trær m.m. *kan innvilges inntil 40 % av godkjent kostnadsoverslag*.

Freda og verneverdig bygninger (SEFRAK-registrerte bygg fra før 1900)

Når det gjelder restaurering av freda eller vernede bygninger eller SEFRAK-registrerte bygninger, så er dette ofte store og kostbare prosjekter. I forhold til SMIL-potten er dette meget utfordrende dersom en skulle også for disse prosjektene innvilget en prosentandel.

På drøftingsmøte ble det bestemt at det kan innvilges støttet til utvendig arbeid som tak, dører, vinduer og grunnmur. *Det kan innvilges kr 10 000 pr prosjekt, forutsatt at kostnadsoverslaget er minimum kr 50 000 og at restaureringen skjer etter antikvariske prinsipper ev at tiltakene gjennomføres i tråd med eventuelle krav fra kulturminne-myndighetene. Det er også et vilkår at kostnadsoverslaget/arbeidsbeskrivelsen er utarbeidet av bygningskyndig.*

Bygningene må ikke nødvendigvis være fredet eller vernet, men det må være en historisk verdi knyttet til bygningen.

Det er også mulig å søke tilskudd hos fylkeskommunen

<https://www.austagderfk.no/tjenester/kulturminnevern/tjenester-fra-kulturminnevern/tilskudd-og-stotte/>

og/eller kulturminnefondet:

<https://kulturminnefondet.no/>

Forurensingstiltak - § 5.

Hydrotekniske anlegg

Utbedring av hydrotekniske anlegg som er skadet eller underdimensjonert kan støttes med *inntil 40 % av godkjent kostnadsoverslag*.

Åpne hovedkanaler/landgrøfter

Renske åpne hovedkanal og landgrøfter kan støttes med *inntil 40 % av godkjent kostnadsoverslag*. Rydding av kantgrøfter/avskjæringsgrøfter kan også støttes, men landbruksrådgiver vurderer og avgjør de konkrete tiltakene opp mot tilskuddsordningen til dreneringstiltak. Utover dette prioriteres ikke andre forurensingstiltak.

Senke utløp

I flere områder er det til tross for både rydding av åpne kanaler, landgrøfter samt drenering fortsatt store problemer med å få ut vannet og særlig når det er mye regn. Dersom dette skal løses kreves utløpet senket.

På drøftingsmøte ble det bestemt at det *kan innvilges 50 % av godkjent kostnadsoverslag forutsatt at kostnadsoverslaget er utarbeidet av kvalifisert entreprenør*.

Tilskuddets størrelse

Det har ikke vært praksis i Risør og Gjerstad og sette grense for hvor mye tilskudd et foretak kan få pr år. Dersom det har vært flere tiltak pr søknad har vi oppfordret søkerne til å dele de opp i flere søknader og prioritere det. Dette er for at midler ikke bindes for lenge i systemet fordi tiltaket blir for omfattende og det tar lang tid å ferdigstille.

I drøftingsmøtet ble de bestemt at tiltak som utløser tilskudd under 10 000 ikke prioriteres (kostnadsoverslaget på under 25 000 kr).

Søknadsfrist og søknadsskjema

Samordningsmøte er enig om at det settes en søknadsfrist, slik at kommunen får saksbehandlet og løpet av våren/sommeren. Rekkefølge på saksbehandlingen skal være i henhold til dato for mottatt søknad. Dersom det mangler midler etter hovedrunden, meldes dette inn som behov til Fylkesmannen. Søknadsfrist settes til 20. april.

Timepriser – kostnadsoverslag

I Risør og Gjerstad har en hatt praksis for å benytte timepriser. Godkjente timepriser for 2018 fremgår av oversikten nedenfor. Det tas ikke hensyn til størrelsen på traktor/henger eller annet eget utstyr.

I tillegg kommer kostnader til materiell som hentes inn ved anbud.

Dersom noen ønsker det kan også daa-satser benyttes slik som i oppstillingen nedenfor. Dette er satser som fylkesmannen har utarbeidet.

Veiledende enhetspriser SMIL- tiltak 2019

Målsettingen med denne veiledningen på enhetspriser er å sikre et godt kostnadsoverslag og bidra til likebehandling. Det betyr ikke at alle saker er like og landbruksrådgiver foretar et skjønn ved behandling av den enkelte søknad.

Enhetspriser til kostnadsoverslag

A. Egeninnsats

Eige arbeid	kr 300 pr. time
Eige arbeid med motorsag	kr 350 pr time
Eige arbeid med traktor, gravemaskin, fliskutter o. l.	kr 600 pr time

Egeninnsats skal dokumenteres med timelister. **Det skal ikke beregnes merverdiavgift på egeninnsats.**

B. Restaurering av kulturlandskap

Hovedtiltak	Deltiltak	Enhetspris til godkjente kostnadsoverslag
Rydding gammel kulturmark		
	Felling, rydding og fjerning av kvist og hogstavfall ved restaurering av gammel og delvis gjengrodd kulturmark.	Inntil 3000 kr/daa ved sterk gjengroing. Ved mindre gjengroing brukes skjønnsmessig andel. Verdi av nyttbart virke trekkes fra. ¹
	Motormanuell (ryddesag) felling, rydding av kratt og høgstauder	350 kr/daa
	Bortkjøring av avfall og kvist	300 kr/daa
	Tynning av kantsone langs vassdrag/vei/etc.	12 kr/lm
Skjøtsel gammel kulturmark og kulturminner		
	Beitepussing	150 kr/daa
	Ljåslått	3 – 5 t/daa
	Slått med trimmer	400 kr/daa
	Motorslåmaskin, 2 hjuls	0,5 – 1,0 t/daa
	Mekanisert slått, innkjøring med hesjing	10 – 15 t/daa
	Mekanisert slått, innkjøring uten hesjing	2 – 4 t/daa
Gjerder		
	Fjerning av gjerde	15 kr/lm
	Nettinggjerde m. topptråd, ferdig oppsatt. Laus grunn ²	50 - 70 kr/lm avhengig av grunnen
	Permanent elektrisk gjerde. Faste stolper, to-tretråds	30 - 50 kr/lm
	Sluse med fast port (Y- og U-form)	1000 - 1500kr/ stk.
	Gjerdeklyv	900 kr /stk.
	Grind	2000 kr/stk.
Restaurering av steingard		
	Enkel steingard, 1 m	500 – 1000 kr/lm
	Ny dobbelsteingard	2000 kr/ lm
	Bakkemur/støttemur, H>1m	500 – 1500 kr/lm

	Riving, sortering, bygging m.m.	
Ferdselstiltak		
	Rensk avskjæringsgrøft	8 – 15 kr/lm
	Ny avskjæringsgrøft	30 kr/lm
	Sti lite ferdsel, 10 cm lag	30 – 40 kr/m ²
	Sti middels ferdsel, 20 cm lag	45 – 55 kr/m ²
	Barkfylling	6 – 15 kr/m ²
	Utlegging av 10 cm bære-/slitelag	15 – 18 kr/m ²
	Gangbru med rekkverk	Beregnes
	Enkel gangbru	Beregnes
	Merkepåler for sti	50 kr/stk
	Enkelt retnings-/navneskilt	200 kr/stk.
	Liten infotavle (1m ²)	500 – 1000 kr/stk.
	Stor infotavle (2 – 3 m ²)	2000 – 4000 kr/stk
	Oversiktstavle med tak	3000 – 6000 kr/stk
	Gangbaner i myr	50 kr/lm
Restaurering av bygninger		
	Tiltak og timer må settes opp i søknaden.	Beregnes

Merknader:

- 1) Dersom kostnad med rydding av gml. kulturmark er høyere enn kr 3000 pr. dekar skal det være et spesielt verdifullt kulturlandskap før kostnadsoverslaget kan godkjennes.
- 2) Dersom det er mye fjellgrunn må kostnadsoverslaget pr løpemeter justeres opp.

Er du i tvil om hvor stort kostnadsoverslaget skal være, er det en mulighet å forsøke hvor lang tid arbeidet tar på et gitt areal og gange opp med f.eks. kr 300 pr.time (eget arbeid).

Risør 01.04.19.

L. K. Eide